

Sygn. akt IV KK 256/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

SSN Roman Sądej

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Krzysztofa Parchimowicza
w sprawie **D. N.**

oskarżonego z art. 178a § 4 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 2 grudnia 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora na niekorzyść oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 16 kwietnia 2015 r.

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 22 grudnia 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 22 grudnia 2014 r., uznał D. N. za winnego tego, że „w dniu 20 października 2014 r. w miejscowości Z. kierował samochodem osobowym znajdując się w stanie nietrzeźwości na poziomie 0,88 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu oraz nie stosując się do orzeczonego w stosunku do niego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 25 lutego 2014 r. wydanym w sprawie prowadzonej pod sygnaturą akt X K .../13 zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres dwóch lat,” to jest za winnego występku z art. 178a § 4 k.k. i za występki ten wymierzył mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres 3 lat próby. Na podstawie art. 41 § 1 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k. Sąd wymierzył ponadto D. N. karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 20 złotych. Sąd orzekł także na podstawie art. 42 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k. środek karny zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres 3 lat.

Wyrok ten zaskarżony został apelacjami obrońcy oskarżonego i prokuratora.

Obrońca oskarżonego zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w całości i zarzucił mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 178a § 4 k.k. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że oskarżony dopuścił się przestępstwa z art. 178a § 4 k.k. w sytuacji, gdy z treści sentencji wyroku Sądu pierwszej instancji wynika, że Sąd nie przypisał oskarżonemu znamienia kierowania pojazdem „w ruchu lądowym”, które to znamię stanowi niezbędny element przypisanego oskarżonemu przestępstwa. W apelacji obrońcy D. N. sformułowano także zarzut obrazy przepisów postępowania, to jest art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k.

Obrońca D. N. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu przestępstwa.

Prokurator zaskarżył wyrok na niekorzyść oskarżonego w części dotyczącej orzeczenia o karze i zarzucił rażącą niewspółmierność orzeczonej wobec D. N. kary pozbawienia wolności oraz orzeczenie zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zbyt krótki okres.

Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie kary 6 miesięcy pozbawienia wolności i zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na 4 lata.

Po rozpoznaniu obu apelacji Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2015 r., zmienił zaskarżony wyrok i uniewinnił D. N. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Prokurator Okręgowy wniósł od tego wyroku kasację na niekorzyść D. N. W kasacji zarzucono wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 433 § 1 i 2 k.p.k., art. 434 § 1 k.p.k. i art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., a w konsekwencji także prawa materialnego tj. art. 178a § 4 k.k., na skutek niedokonania wszechstronnej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów w apelacji prokuratora wniesionej na niekorzyść oskarżonego, nierozpoznania wszelkich sformułowanych zarzutów jak również wyrażenia błędnego poglądu, iż brak w opisie przypisanego czynu ustawowego znamienia odnoszącego się do prowadzenia w stanie nietrzeźwości samochodu osobowego stwierdzenia „w ruchu lądowym” stanowi obrazę prawa materialnego, skutkującą koniecznością uniewinnienia oskarżonego w drugiej instancji, mimo że uchybienie to świadczące o naruszeniu prawa procesowego, tj. art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. mogło zostać konwalidowane przez uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w oparciu o art. 440 k.p.k., zaś zebrane w sprawie dowody i poczynione na ich podstawie ustalenia jednoznacznie przemawiały za popełnieniem przez oskarżonego przestępstwa polegającego na kierowaniu w stanie nietrzeźwości pojazdem mechanicznym w ruchu lądowym wbrew orzeczonemu wyrokiem sądowym zakazowi prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, w efekcie czego wyrok ten jest rażąco niesprawiedliwy z punktu widzenia interesu publicznego.

Prokurator Okręgowy wniósł o uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Okręgowego jest zasadna. Na wstępie podkreślić należy, że w przedmiotowej sprawie brak podstaw do podważania przyjętych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych. Z ustaleń tych wynika, że oskarżony kierował samochodem w miejscowości Z. drogą publiczną przylegającą do

miejscowego cmentarza. Ustalenie to zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji (s. 1 uzasadnienia) znajduje oparcie w ujawnionych w toku przewodu sądowego dowodach. W tej sytuacji, w sprawie nie było wątpliwości co do tego, w jakiego rodzaju ruchu uczestniczył samochód kierowany przez oskarżonego. Wykluczyć można to, że oskarżony poruszał się po drodze niepublicznej, czy poza strefą ruchu.

Skoro tak, to uwypuklone przez Sąd Okręgowy uchybienie, polegające na braku w opisie czynu przypisanego D. N. zawartego w wyroku określenia „w ruchu lądowym” jawi się nie jako obraza prawa materialnego – art. 178a § 4 k.k., Sąd prawidłowo ustalił bowiem stan faktyczny w sprawie i prawidłowo także dokonał subsumcji, ale jako obraza prawa procesowego, polegająca na niepełnym opisie czynu przypisanego, do czego zobowiązywała Sąd treść art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Niewątpliwie bowiem w opisie czynu przypisanego znaleźć się powinny okoliczności wskazujące na wypełnienie wszystkich znamion ustawowych przestępstwa z art. 178a § 1 i 4 k.k. Z opisu tego powinno także wynikać, że pojazd prowadzony przez oskarżonego znajdował się w ruchu lądowym. Ustalenie takie wskazuje na to, że kierujący pojazdem znajdował się w miejscu, w którym zobowiązany był do przestrzegania przepisów o ruchu drogowym, a nie np. na terenie prywatnym, czy w inny sposób wyłączonym z ruchu.

Dokonujący kontroli odwoławczej Sąd Okręgowy, po stwierdzeniu uchybienia Sądu pierwszej instancji powinien odpowiedzieć sobie na pytanie, czy w realiach tej konkretnej sprawy istnieje tylko jedno rozwiązanie w postaci zmiany zaskarżonego wyroku i uniewinnienia oskarżonego. Pytanie to zobowiązany był zaś sobie zadać ze względu na określone w art. 2 k.p.k. cele postępowania karnego. Jednym z tych celów jest takie ukształtowanie postępowania karnego, aby sprawca przestępstwa został pociągnięty do odpowiedzialności.

Przypomnieć wypada, że w przedmiotowej sprawie wniesiono dwa środki odwoławcze. Jeden na korzyść oskarżonego – apelacja obrońcy i drugi na jego niekorzyść – apelacja prokuratora. Każdy sąd odwoławczy zobowiązany jest do zbadania zaskarżonego wyroku w granicach zaskarżenia (w czasie orzekania przez Sąd Okręgowy „w granicach środka odwoławczego”, przepis art. 433 § 1 k.p.k. uległ zmianie po 1 lipca 2015 r.) i w zakresie szerszym o tyle, o ile ustawa to

przewiduje. Zarówno przed nowelizacją Kodeksu postępowania karnego, która weszła w życie z dniem 1 lipca 2015 r., jak i po tej dacie wśród przepisów nakazujących sądowi odwoławczemu wyjście poza granice zaskarżenia i podniesionych zarzutów znajduje się art. 440 k.p.k. Przepis ten, w sytuacji w której utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe pozwala na zmianę zaskarżonego wyroku, ale wyłącznie na korzyść oskarżonego, bądź na uchylenie wyroku. Uchylenie wyroku nie jest przy tym ograniczone kierunkowo i może nastąpić zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego. Rozpoznanie apelacji prokuratora wniesionej na niekorzyść oskarżonego powodowało, że w sprawie nie działał zakaz *reformationis in peius*, zawarty w art. 434 § 1 k.p.k., a po uchyleniu wyroku nie obowiązywałby także pośredni zakaz *reformationis in peius*, wynikający z art. 443 k.p.k.

Skoro wyrok Sądu Rejonowego zaskarżony został także na niekorzyść D. N., Sąd Okręgowy powinien rozważyć uchylenie wyroku na podstawie art. 440 k.p.k. i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania w celu skorygowania zaistniałego uchybienia przez uzupełnienie opisu czynu przypisanego oskarżonemu. Działanie takie było nie tylko w pełni uprawnione, ale odpowiadające także rozumieniu sprawiedliwości, czy raczej rażącej niesprawiedliwości, o której mowa w art. 440 k.p.k. Sąd Najwyższy zajmował już takie stanowisko w podobnych sprawach, przy czym jedna z nich powinna być szczególnie znana Sądowi Okręgowemu, dotyczyła bowiem wyroku tego Sądu i bez mała identycznej sytuacji, w której Sąd Najwyższy uchylając zaskarżony kasacją wyrok przedstawił argumentację tożsamą z zaprezentowaną powyżej (zob. wyrok SN z 23 sierpnia 2007 r., IV KK 210/07). Podobna argumentacja znalazła się także w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2009 r., sygn. V KK 157/09 oraz w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., sygn. IV KK 402/12 (OSNKW z 2013 r., z. 9, poz. 81), którego obszerna teza dotyczy wprost sytuacji procesowej zaistniałej w sprawie D. N.

Zaniechanie Sądu Okręgowego miało charakter rażący. Wyrok wydany przez ten Sąd nie spełniał celów określonych w art. 2 k.p.k. i mógł być w odbiorze zewnętrznym postrzegany jako niesprawiedliwy. Naruszenie przepisów wskazanych w kasacji, w tym przede wszystkim art. 440 k.p.k. miało oczywisty

wpływ na treść wydanego wyroku. W tym stanie rzeczy istniały wszelkie podstawy do uwzględnienia wniosku kasacji i uchylenia zaskarżonego wyroku. W toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy rozważyć powinien przedstawione powyżej możliwości, zapoznając się jednocześnie z argumentacją zawartą w uzasadnieniach wskazanych orzeczeń, a wydając orzeczenie dążyć powinien do realizacji celów procesu karnego określonych w art. 2 k.p.k.

kc